ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 25ης Ιουνίου 1997 *

Στην υπόθεση Τ-7/96,

Francesco Perillo, ασκών επιχειρηματικές δραστηριότητες υπό το έμβλημα ITAM SIDER, κάτοικος Altamura (Ιταλία), εκπροσωπούμενος από τον Mario Spandre, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Pierre Thielen, 21, rue de Nassau,

ενάγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Étienne Lasner, νομικό σύμβουλο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένη,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο αγωγή αποζημιώσεως, βάσει των άρθρων 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, για την αποκατάσταση της ζημίας που ισχυρίζεται ότι έχει υποστεί ο ενάγων στο πλαίσιο προγράμματος χρηματοδοτουμένου από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αναπτύξεως,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τον A. Saggio, Πρόεδρο, την V. Tiili και τον R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 29ης Ιανουαρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο και πραγματικά περιστατικά

1 Με την απόφαση 91/400/ΕΚΑΧ/ΕΟΚ, της 25ης Φεβρουαρίου 1991, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ενέκριναν την Τέταρτη Σύμβαση ΑΚΕ-ΕΟΚ, η οποία υπογράφηκε στη Λομέ στις 15 Δεκεμβρίου 1989 (ΕΕ L 229, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση). Σύμφωνα με το άρθρο 222 της Συμβάσεως, οι χρηματοδοτούμενες στα πλαίσια της Σύμβασης παρεμβάσεις πρέπει να γίνονται σε στενή συνεργασία των κρατών ΑΚΕ με την Κοινότητα. Αυτή η υποχρέωση συνεργασίας

δημιουργεί, μεταξύ άλλων, για τα κράτη ΑΚΕ, την ευθύνη της προετοιμασίας και της υποβολής των φακέλων των σχεδίων προγραμμάτων, για την Κοινότητα, την ευθύνη για τη λήψη των αποφάσεων χρηματοδοτήσεως των σχεδίων και προγραμμάτων και, για τα κράτη ΑΚΕ και την Κοινότητα, την από κοινού ευθύνη για την διασφάλιση της κατάλληλης, ταχείας και αποτελεσματικής εκτελέσεως των σχεδίων και προγραμμάτων.

2 Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 316 της Συμβάσεως προβλέπει ότι η Επιτροπή αντιπροσωπεύεται σε κάθε κράτος ΑΚΕ ή σε κάθε περιφερειακή ομάδα κρατών ΑΚΕ από εκπρόσωπο. Το άρθρο 317 της Συμβάσεως ορίζει ότι έργο του εκπροσώπου είναι να διευκολύνει και να επιταχύνει την προετοιμασία, εξέταση και εκτέλεση των σχεδίων και προγραμμάτων σε στενή συνεργασία με τον εθνικό διατάκτη του κράτους ΑΚΕ στο οποίο είναι τοποθετημένος. Σύμφωνα με το άρθρο 312 της Συμβάσεως, ο εθνικός διατάκτης ορίζεται από την κυβέρνηση του οικείου κράτους ΑΚΕ, την οποία και εκπροσωπεί για όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας ΑΚΕ-ΕΟΚ, όπως αυτές που αφορούν τους πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αναπτύξεως (στο εξής: ΕΤΑ).

3 Το 1993, η ιταλική επιχείρηση ITAM SIDER, η οποία ανήκει στον ενάγοντα, συνήψε, ύστερα από σχετική δημοπρασία, σύμβαση προμηθείας στο πλαίσιο προγράμματος χρηματοδοτουμένου από το ΕΤΑ. Η σύμβαση είχε ως αντικείμενο την προμήθεια 40 000 κενών φιαλών αερίου στη Société mauritanienne de gaz (Somagaz, με έδρα το Nouakchott, Μαυριτανία), η οποία ανέλαβε κατ' αυτόν τον τρόπο τον ρόλο του εργοδότη.

4 Η σύμβαση υπογράφηκε στις 27 Ιουνίου 1993 και το ποσό της ορίστηκε σε 66 384 000 ouguiyas (ποσό που συμφωνήθηκε ότι ισούταν προς 457 144 ECU). Η σύμβαση προμηθείας όριζε ότι, «σε αντιπαροχή των πληρωμών που πρέπει να γίνουν από τον εργοδότη στον εργολάβο σύμφωνα με τους προβλεπομένους στη σύμβαση όρους, ο τελευταίος αναλαμβάνει την υποχρέωση (...) να εκτελέσει τη σύμβαση σύμφωνα με τις διατάξεις της» και ότι «ο εργοδότης αναλαμβάνει την υποχρέωση (...) να καταβάλει στον εργολάβο, ως αμοιβή για την εκτέλεση της συμβάσεως, τα προβλεπόμενα από τη σύμβαση ποσά».

5 Το άρθρο 43 της γενικής συγγραφής υποχρεώσεων ορίζει ότι θεωρείται ότι ένας συμβαλλόμενος δεν εκτελεί τη σύμβαση όταν δεν εκπληρώνει κάποια από τις εξ αυτής υποχρεώσεις του και ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, ο θιγόμενος συμβαλλόμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση και/ή να υπαναχωρήσει της συμβάσεως. Το άρθρο 44 διασαφηνίζει τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εκ μέρους του εργοδότη υπαναχώρηση.

6 Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι η σύμβαση έπρεπε να έχει εκτελεστεί μέχρι τις 13 Σεπτεμβρίου 1993.

7 Τον Ιούλιο του 1993 η ITAM SIDER παρέσχε στη Somagaz τραπεζική εγγύηση περί της ορθής εκτελέσεως, καλύπτουσα το 10 % του ποσού της συμβάσεως. Κατά τα τέλη του μήνα αυτού, η ITAM SIDER γνωστοποίησε στη Somagaz ότι είχε αρχίσει την παραγωγή φιαλών δηλώνοντας ότι το εργοστάσιό της θα παρέμενε κλειστό από τις 5 μέχρι τις 28 Αυγούστου 1993.

8 Στις 22 Αυγούστου 1993 η Somagaz πρότεινε στην ITAM SIDER να ζητήσει την προκαταβολή του 60 % του ποσού της συμβάσεως, συνοδεύοντας την αίτηση αυτή με τραπεζική εγγύηση διασφαλίζουσα την εν λόγω προκαταβολή. Η ITAM SIDER υπέβαλε τη σχετική αίτηση, την οποία όμως συνόδευσε με τραπεζική εγγύηση που διασφάλιζε μόνον το 25 % του ποσού της συμβάσεως. Κατόπιν τούτου, η Somagaz κατέβαλε στην ITAM SIDER προκαταβολή ίση προς το 25 % του ποσού της συμβάσεως.

9 Στις 5 Οκτωβρίου 1993 η ITAM SIDER απέστειλε στη Μαυριτανία 7 007 φιάλες. Την 1η Δεκεμβρίου 1993 απέστειλε δεύτερη παρτίδα από 24 381 φιάλες, στις 7 Φεβρουαρίου 1994 τρίτη παρτίδα από 6 779 φιάλες και στις 14 Φεβρουαρίου 1994 μια τελευταία παρτίδα από 1 889 φιάλες.

10 Στις 6 Δεκεμβρίου 1993 η Somagaz παρέλαβε την πρώτη παρτίδα και διατύπωσε ορισμένες επιφυλάξεις ως προς την ποιότητα των φιαλών. Με τηλεομοιοτυπίες της 7ης και 13ης Δεκεμβρίου 1993, η Somagaz γνωστοποίησε στον

ενάγοντα τις επιφυλάξεις αυτές. Επίσης, με έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 1993 κοινοποίησε τις επιφυλάξεις αυτές στον διατάκτη της Μαυριτανίας από τον οποίο και ζήτησε να αναθέσει σε πραγματογνώμονα να αποφανθεί επί της ποιότητας των φιαλών.

11 Με έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 1993, ο διατάκτης της Μαυριτανίας ζήτησε από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής στη χώρα αυτή να ορίσει πραγματογνώμονα προκειμένου να εξετάσει την ποιότητα των φιαλών. Ο εν λόγω εκπρόσωπος έκανε δεκτό το αίτημα αυτό και κάλεσε έναν ανεξάρτητο πραγματογνώμονα, γαλλικής ιθαγενείας, να έρθει να εξετάσει τις φιάλες και να αποφανθεί, ενδεχομένως, επί της φύσεως και της εκτάσεως των αποκλίσεων μεταξύ των τεχνικών χαρακτηριστικών των παραδοθεισών φιαλών και αυτών που είχαν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της συμβάσεως. Προς τούτο, συνήφθη σύμβαση καταρτίσεως μελέτης μεταξύ της Επιτροπής και της εταιρίας τεχνικών μελετών στην οποία εργαζόταν ο ορισθείς πραγματογνώμονας. Η σχετική σύμβαση υπογράφηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1994 στο Παρίσι από εκπρόσωπο της εν λόγω εταιρίας και στις 20 Φεβρουαρίου 1994 στο Nouakchott από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής στη Μαυριτανία.

12 Με τηλεομοιοτυπία της 20ής Φεβρουαρίου 1994, η Somagaz πληροφόρησε τον ενάγοντα ότι ο ορισθείς από την Επιτροπή πραγματογνώμονας θα άρχιζε τις εργασίες του στη Μαυριτανία στις 21 Φεβρουαρίου 1994 και του ζήτησε να είναι παρών κατά τις σχετικές εργασίες. Στις 24 Φεβρουαρίου 1994 ο ενάγων απάντησε στη Somagaz ότι, λόγω δυσχερειών στην κράτηση θέσεως στη σχετική πτήση, δεν μπορούσε να βρίσκεται στη Μαυριτανία παρά μόλις στις 5 και 6 Μαρτίου 1994 και ζήτησε να αναβληθεί η επίσκεψη του πραγματογνώμονα για τις ημερομηνίες αυτές. Στο αίτημα αυτό δεν δόθηκε ευνοϊκή συνέχεια. Την 1η Μαρτίου 1994 ο πραγματογνώμονας διαπίστωσε ότι οι φιάλες δεν ήσαν σύμφωνες, σε πολλά σημεία, προς τις συμφωνηθείσες τεχνικές προδιαγραφές και ότι, ενόψει των κινδύνων που θα διέτρεχαν οι καταναλωτές, δεν συνιστούσε την προώθησή τους στην κατανάλωση.

13 Με τηλεομοιοτυπία της 8ης Μαρτίου 1994, η Somagaz πληροφόρησε τον ενάγοντα ότι αρνούνταν να παραλάβει την πρώτη παρτίδα λόγω μη συμφωνίας της προς τις σχετικές προδιαγραφές και με έγγραφο οχλήσεως του ζήτησε, επ' απειλή υπαναχωρήσεως, να της παραδώσει τις υπόλοιπες φιάλες μέχρι τις 23 Μαρτίου 1994. Στις 21 Απριλίου 1994 η Somagaz, με τηλεομοιοτυπία προς τον ενάγοντα, υπαναχώρησε. Η υπαναχώρηση αυτή αιτιολογήθηκε από τη μη παράδοση του ζητηθέντος αριθμού φιαλών και από τα διαπιστωθέντα από τον πραγματογνώμονα ελαττώματα της πρώτης παρτίδας φιαλών.

14 Οι άλλες παρτίδες φιαλών δεσμεύθηκαν, ευθύς ως έφθασαν στη Μαυριτανία και για μεγάλο διάστημα χρόνου, στον λιμένα του Nouakchott. Έτσι, ο πραγματογνώμονας παρατήρησε, σε υστερόγραφο της εκθέσεώς του, ότι από τριών και πλέον μηνών είχαν δεσμευθεί στον λιμένα αυτόν 27 000 φιάλες. Με τηλεομοιοτυπίες της 26ης Ιουνίου και της 7ης Αυγούστου 1994, η Somagaz γνωστοποίησε στον ενάγοντα ότι ήταν διατεθειμένη να παραλάβει τις δεσμευμένες στον λιμένα Nouakchott παρτίδες φιαλών υπό την προϋπόθεση ότι η ίδια η ITAM SIDER θα επιφορτιζόταν με τη μεταφορά τους από τον λιμένα στις εγκαταστάσεις της.

15 Με τηλεομοιοτυπία της 30ής Ιουνίου 1994, ο ενάγων δήλωσε στη Somagaz ότι θα όριζε πραγματογνώμονα προκειμένου να προβεί σε αντιπραγματογνωμοσύνη επί της πρώτης παρτίδας φιαλών. Με τηλεομοιοτυπία της 17ης Ιουλίου 1994, η Somagaz συμφώνησε, κατ' αρχήν, στη διενέργεια αντιπραγματογνωμοσύνης. Τελικώς, ο ενάγων δεν όρισε πραγματογνώμονα και, επομένως, δεν έγινε αντιπραγματογνωμοσύνη.

16 Στις 18 Σεπτεμβρίου και 13 Δεκεμβρίου 1994 η Somagaz υπέγραψε αποδεικτικό παραλαβής των λοιπών παρτίδων φιαλών. Σύμφωνα με τον ενάγοντα, οι φιάλες αυτές, καθώς και οι φιάλες της πρώτης παρτίδας, χρησιμοποιήθηκαν από τη Somagaz.

17 Με έγγραφο της 24ης Ιανουαρίου 1995, ο ενάγων ισχυρίστηκε ενώπιον της Επιτροπής ότι η υπαναχώρηση εκ της συμβάσεως, που ανακοινώθηκε από τη Somagaz με τηλεομοιοτυπία της 21ης Απριλίου 1994, δεν είχε γίνει σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 44 της γενικής συγγραφής υποχρεώσεων.

18 Ο ενάγων υπέβαλε στη Somagaz τα σχετικά με τις προμήθειες αυτές τιμολόγια, πλην όμως αυτή δεν έχει καταβάλει, μέχρι σήμερα, το υπόλοιπο του ποσού της συμβάσεως (75 %). Σύμφωνα με τον ενάγοντα, ο γενικός διευθυ-

ντής της Somagaz του δήλωσε ότι, με μια προμήθεια 10 %, δεν θα προέβαλε καμιά αντίρρηση για την πληρωμή των φιαλών. Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι μπορεί να αποδείξει διά μαρτύρων αυτήν την απόπειρα δωροληψίας.

19 Το 1995 η ITAM SIDER έπαυσε τις πληρωμές προς τους Ιταλούς δανειστές της, οι οποίοι και ζήτησαν την κήρυξή της σε πτώχευση. Η επιχείρηση δεν κηρύχθηκε σε πτώχευση πλην όμως το προσωπικό της μειώθηκε σημαντικά. Εξάλλου, διάφορες τράπεζες διέκοψαν την παροχή πιστώσεων προς τον ενάγοντα. Η Somagaz θέλησε να ανακτήσει την προκαταβολή του 25 % του ποσού της συμβάσεως, πλην όμως τούτο αποδείχθηκε αδύνατο δοθέντος ότι η τραπεζική εγγύηση που κάλυπτε το ποσό αυτό είχε παύσει να ισχύει από τις 31 Δεκεμβρίου 1993. Αντιθέτως, η Somagaz μπόρεσε να ανακτήσει την εγγύηση περί ορθής εκτελέσεως που αντιστοιχούσε στο 10 % του ποσού της συμβάσεως.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

20 Υπ' αυτές ακριβώς τις περιστάσεις, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 17 Ιανουαρίου 1996, ο ενάγων άσκησε την υπό κρίση αγωγή.

21 Προς απόδειξη του ισχυρισμού του, ότι η Somagaz χρησιμοποίησε τις φιάλες που της είχε παραδώσει, ο ενάγων συνήψε στο υπόμνημά του απαντήσεως κασέτα στην οποία είχε μαγνητοφωνήσει το περιεχόμενο μιας τηλεφωνικής συνομιλίας του με τον γενικό διευθυντή της Somagaz.

22 Το Πρωτοδικείο αποφάσισε, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Παρ' όλ' αυτά, κάλεσε τους διαδίκους, στο πλαίσιο των μέτρων για την οργάνωση της διαδικασίας, να απαντήσουν εγγράφως, πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σε ορισμένες ερωτήσεις.

23 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις θέσεις τους και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 1997.

24 Ο ενάγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει την εναγομένη να του καταβάλει αποζημίωση ύψους 838 776 ECU, και τούτο με την επιφύλαξη της αυξομοιώσεως του ποσού αυτού κατά τη διάρκεια της δίκης·

— να υποχρεώσει την εναγομένη στην καταβολή τόκων επί των οφειλομένων από τις 14 Απριλίου 1994 ποσών·

— να καταδικάσει την εναγομένη στα δικαστικά έξοδα·

— να κηρύξει την απόφαση προσωρινώς εκτελεστή, ανεξαρτήτως της ασκήσεως οποιουδήποτε ενδίκου μέσου.

25 Η εναγομένη ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την αγωγή·

— να καταδικάσει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

Επιχειρήματα των διαδίκων

26 Ο ενάγων επικρίνει τη στάση της αντιπροσωπείας της Επιτροπής στη Μαυριτανία καθότι αυτή βοήθησε σημαντικώς τη Somagaz και δεν χειρίστηκε κατά τρόπο αμερόληπτο τον φάκελο. Κατά το μέτρο που στήριξε, κατά τρόπο συγκεκριμένο, την κατηγορία αυτή στα υπομνήματά του και κατά την προφορική διαδικασία, ο ενάγων προσάπτει στην αντιπροσωπεία ότι δεν ενημέρωσε τις υπηρεσίες της Επιτροπής σχετικά με την κακή πίστη της Somagaz καθώς και με την απόπειρα δωροληψίας του διευθυντή της τελευταίας, ότι οργάνωσε μια παρωδία πραγματογνωμοσύνης, ότι δεν διασφάλισε τη δυνατότητα αναπτύξεως των εκατέρωθεν απόψεων και την ποιότητα της πραγματογνωμοσύνης και, τέλος, ότι δεν παρατήρησε τη διαδικαστική παρατυπία από την οποία πάσχει η υπαναχώρηση εκ της συμβάσεως.

27 Όσον αφορά, ιδίως, την οργάνωση της πραγματογνωμοσύνης, ο ενάγων υπενθυμίζει ότι προσκλήθηκε με τηλεομοιοτυπία της 20ής Φεβρουαρίου 1994 να παρευρεθεί στην πραγματογνωμοσύνη που επρόκειτο να αρχίσει στις 21 Φεβρουαρίου 1994. Υπογραμμίζει ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, η πραγματογνωμοσύνη έγινε χωρίς να υπάρξει οπωσδήποτε καμία δυνατότητα εκφράσεως των εκατέρωθεν απόψεων, εφόσον, λόγω των καθυστερήσεων κατά τη θεώρηση διαβατηρίων και τις κρατήσεις θέσεων για την πτήση προς τη Μαυριτανία, του ήταν αδύνατο να βρίσκεται στο Nouakchott στις 21 Φεβρουαρίου 1994. Σύμφωνα με τον ενάγοντα, αυτή η παράβαση είναι καταλογιστέα στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής, εφόσον αυτή είναι που όρισε τον πραγματογνώμονα και κανόνισε όλες τις σχετικές με το έργο του λεπτομέρειες.

28 Κατά τη διάρκεια της δίκης, ο ενάγων διασαφήνισε ότι αποτιμά τη ζημία που υπέστη από τις ενέργειες αυτές σε 838 776 ECU. Το ποσό αυτό συντίθεται από τα εξής μερικότερα ποσά: 338 775 ECU (δηλαδή το μη εισέτι καταβληθέν 75 % του ποσού της συμβάσεως), ως αποζημίωση για τη ζημία που συνδέεται με τη μη εξόφληση των τιμολογίων του, 500 000 ECU ως αποζημίωση για την οικονομική και δημοσιονομική ζημία που υπέστη πέραν της μη εξοφλήσεως των τιμολογίων και αποτελείται από έξοδα συνδεόμενα με τα ταξίδια στη Μαυριτανία, στο πλαίσιο της συμβάσεως, και τις διαρθρωτικές ζημίες που υπέστη η ITAM SIDER, καθώς και 1 ECU που ζητείται προκαταβολικώς ως αποζη-

μίωση για τις λοιπές, εκτός των ανωτέρω, ζημιών. Όσον αφορά το σχετικό με τις 500 000 ECU αίτημα, ο ενάγων διασαφήνισε ότι η μη εξόφληση των τιμολογίων του είχε γι' αυτόν ως συνέπεια την απροσδόκητη απώλεια οικονομικών πόρων, με αποτέλεσμα να μην μπορεί έτσι να πληρώσει τους δανειστές του, να απωλέσει τις τραπεζικές πιστώσεις που διέθετε και να καταστούν άνεργοι 15 από τους 21 ειδικευμένους υπαλλήλους της ITAM SIDER.

29 Ο ενάγων προσθέτει ότι δεν μπορεί να του καταλογιστεί κανένα πταίσμα. Πρώτον, οι καθυστερήσεις στην εκτέλεση της συμβάσεως οφείλονται εν μέρει στις επαναλαμβανόμενες, αλλά πάντοτε αναβαλλόμενες, υποσχέσεις της Somagaz να επισκεφθεί το εργοστάσιο της ITAM SIDER προκειμένου να επιθεωρήσει την παραγωγή των φιαλών και εν μέρει σε μια σειρά απεργιών των Ιταλών μεταφορέων κατά το διάστημα που έπρεπε να αποσταλούν οι φιάλες. Ο ενάγων φρονεί ότι οι προαγγελίες επισκέψεως της Somagaz ισοδυναμούν με σιωπηρή παράταση της προθεσμίας για την εκτέλεση και παρατηρεί ότι στο άρθρο 46 της γενικής συγγραφής υποχρεώσεων οι απεργίες χαρακτηρίζονται ως ανωτέρα βία. Δεύτερον, οι παραδοθείσες φιάλες είναι καλής ποιότητας. Τούτο ισχύει τόσο για τις φιάλες της πρώτης παρτίδας, οι οποίες, καίτοι η ποιότητά τους αμφισβητήθηκε, ωστόσο χρησιμοποιήθηκαν από τη Somagaz, όσο και γι' αυτές των άλλων παρτίδων, που επίσης χρησιμοποιήθηκαν και των οποίων η ποιότητα ούτε καν αμφισβητήθηκε.

30 Η εναγομένη υπενθυμίζει ότι μπορεί να διασφαλίζει τη χρηματοδότηση προμηθειών από το ΕΤΑ μόνον εφόσον έχουν τηρηθεί από τον οικείο προμηθευτή οι όροι της σχετικής συμβάσεως. Όμως, τα παραδοθέντα από τον ενάγοντα δεν ήταν δυνατό να τύχουν χρηματοδοτήσεως από το ΕΤΑ δεδομένου ότι η Somagaz τα αρνήθηκε, και τούτο βάσει αμερόληπτης πραγματογνωμοσύνης. Η εναγομένη φρονεί ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, η μη εξόφληση των τιμολογίων καθώς και οι τυχόν λοιπές εν προκειμένω ζημίες δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να καταλογιστούν στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής.

31 Εξάλλου, η εναγομένη υπογραμμίζει ότι ο ενάγων ουδόλως αντέκρουσε τα πορίσματα του πραγματογνώμονα. Συναφώς, παρατηρεί ότι ο ενάγων δεν αμφισβητεί τις πολυάριθμες τεχνικής φύσεως διαπιστώσεις της πραγματογνωμοσύνης και ότι έχει εγκαταλείψει το σχέδιό του να προβεί σε αντιπραγματογνωμοσύνη.

32 Όσον αφορά την κακή πίστη, και δη την πρόθεση δωροληψίας που ο ενάγων προσάπτει στον γενικό διευθυντή της Somagaz σχετικά με την οποία ο εκπρόσωπος της Επιτροπής φέρεται ως συνεργός, η εναγομένη παρατηρεί ότι κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν έχει προς τούτο προσκομιστεί. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τον ισχυρισμό του ενάγοντος ότι οι φιάλες έχουν χρησιμοποιηθεί από τη Somagaz.

33 Η εναγομένη επισημαίνει, όλως επικουρικώς σε σχέση με τα επιχειρήματα ως προς τον νομικό χαρακτήρα των ενεργειών της, ότι η ίδια η επιχείρηση του ενάγοντος επέδειξε αμέλεια καθυστερώντας την εκτέλεση της συμβάσεως, χωρίς μάλιστα να ζητήσει παράταση της προθεσμίας για την εκτέλεσή της. Επίσης, υπογραμμίζει ότι η ITAM SIDER μπορούσε να περιορίσει τη ζημία παίρνοντας πίσω την πρώτη παρτίδα φιαλών που δεν είχε αποδεχθεί η Somagaz και αποφεύγοντας να παραδώσει φιάλες ύστερα από την εκ μέρους της Somagaz υπαναχώρηση εκ της συμβάσεως.

34 Τέλος, η εναγομένη εκθέτει ότι η ITAM SIDER αντιμετώπιζε ήδη οικονομικές δυσχέρειες πριν από την προμήθεια των φιαλών, πράγμα που καταφαίνεται από το γεγονός ότι η ITAM SIDER δεν κατόρθωσε να λάβει τραπεζική εγγύηση καλύπτουσα το 60 % του ποσού της συμβάσεως. Εξ αυτού συνάγει ότι ενδεχόμενη κήρυξη σε πτώχευση της ITAM SIDER δεν μπορεί να έχει σχέση με τη μη πληρωμή των εμπορευμάτων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

35 Προεισαγωγικώς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των δικαιωμάτων που ενδεχομένως είναι δυνατόν να αντλεί ο ενάγων από τη σχετική σύμβαση προκειμένου να πετύχει την εξόφληση των τιμολογίων αναφερόμενος στην εκτέλεσή της. Το ζήτημα αυτό καθώς και όλα τα λοιπά ζητήματα που ανάγονται στην εκτέλεση της μεταξύ του ενάγοντος και της Somagaz συμβάσεως πρέπει να επιλυθούν σύμφωνα με τα μέσα που προβλέπει το άρθρο 48 της γενικής συγγραφής υποχρεώσεων, δηλαδή μέσω φιλικού διακανονισμού, συμβιβασμού ή διαιτησίας. Εξάλλου, από τα άρθρα 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης προκύπτει ότι η αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου επί αγωγών αποζημιώσεως περιορίζεται σε ζητήματα εξωσυμβατικής ευθύνης.

36 Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος να εξεταστεί το ζήτημα σε ποια έκταση ο ενάγων και η Somagaz έχουν τηρήσει τους όρους της συμβάσεως. Ειδικότερα, τα ζητήματα σχετικά με την τήρηση των προθεσμιών παραδόσεως, τη συμφωνία των φιαλών προς τις τεχνικές προδιαγραφές της συμβάσεως, την αποδοχή και τη χρησιμοποίηση των φιαλών καθώς και το νομότυπο της υπαναχωρήσεως εξέρχονται του πεδίου αρμοδιότητας του Πρωτοδικείου. Για τον ίδιο λόγο, ουδείς λόγος συντρέχει να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί της προτάσεως του ενάγοντος να προσκομίσει αποδείξεις όπως η μαγνητοφωνημένη τηλεφωνική συνομιλία μεταξύ του ιδίου και του γενικού διευθυντή της Somagaz (βλ. ανωτέρω σκέψη 21).

37 Αντιθέτως, τίποτα δεν εμποδίζει το Πρωτοδικείο να ελέγξει τις ενέργειες της αντιπροσωπείας της Επιτροπής, υπό το φως των υποχρεώσεων της τελευταίας, και να αποφανθεί επί της τυχόν εξωσυμβατικής ευθύνης της (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1985, 118/83, CMC κατά Επιτροπής,

Συλλογή 1985, σ. 2325, σκέψη 31· απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Νοεμβρίου 1994, Τ-451/93, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1061, σκέψεις 42, 43 και 86).

38 Συναφώς, το Πρωτοδικείο κρίνει αναγκαίο να εξετάσει αν η αντιπροσωπεία της Επιτροπής στη Μαυριτανία εκπλήρωσε, κατά την οργάνωση της πραγματογνωμοσύνης, τις υποχρεώσεις της. Επί του ζητήματος αυτού, διαπιστώνεται ότι η αντιπροσωπεία είναι αυτή που επέλεξε τον πραγματογνώμονα, που καθόρισε την αποστολή του και που συνήψε τη σύμβαση καταρτίσεως μελέτης και την υπέγραψε στις 20 Φεβρουαρίου 1994. Όπως προαναφέρθηκε, οι ενέργειες αυτές αποτέλεσαν την απάντηση σε αίτημα που διατύπωσε, στις 20 Δεκεμβρίου 1993, ο διατάκτης της Μαυριτανίας. Έτσι, οι εν λόγω ενέργειες εντάσσονται στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της αντιπροσωπείας «[διατήρηση] στενών και συνεχών επαφών με τον εθνικό διατάκτη για την ανάλυση και επίλυση των ειδικών προβλημάτων που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή της συνεργασίας για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης», όπως επιβάλλεται από το άρθρο 317, στοιχείο ιγ', της Συμβάσεως ΑΚΕ-ΕΟΚ, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο. Όπως συμβαίνει και με κάθε καθήκον που ανατίθεται, βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας, στα κοινοτικά όργανα, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής όφειλε να εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή σύμφωνα με τις επιταγές της χρηστής διοικήσεως.

39 Εντός αυτού του νομικού πλαισίου, και ενόψει του γεγονότος ότι η αντιπροσωπεία προέβη σε προκαταρκτικές επαφές με τον πραγματογνώμονα και συνετέλεσε στην οργάνωση της πραγματογνωμοσύνης μέχρι και την 20ή Φεβρουαρίου 1994, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η αντιπροσωπεία γνώριζε ή, τουλάχιστον, όφειλε να γνωρίζει ότι ο πραγματογνώμονας θα έφθανε στη Μαυριτανία και θα άρχιζε εκεί τις εργασίες του αμέσως μετά την υπογραφή της συμβάσεως καταρτίσεως μελέτης, δηλαδή στις 21 Φεβρουαρίου 1994. Γνωρίζοντας επίσης ότι ο ενάγων διέμενε στην Ιταλία και θα χρειαζόταν, κατ' ανάγκη, αρκετές ημέρες για να μεταβεί στη Μαυριτανία, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής ήταν σε θέση να γνωρίζει ότι ο ενάγων δεν μπορούσε να είναι παρών κατά τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης. Είναι λογικό να θεωρηθεί ότι η αντιπροσωπεία της Επιτροπής μπορούσε να συνεννοηθεί με τον πραγματογνώμονα ώστε ο τελευταίος να μην αρχίσει τις εργασίες του αμέσως μετά την υπογραφή της συμβάσεως καταρτίσεως μελέτης, επιτρέποντας έτσι στον ενάγοντα να είναι, όπως ακριβώς και η Somagaz, παρών κατά τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης.

40 Επομένως, έστω και αν δεν αποδείχθηκε ότι η αντιπροσωπεία της Επιτροπής θέλησε να οργανώσει μια παρωδία πραγματογνωμοσύνης ή να ευνοήσει τη Somagaz, η εν λόγω αντιπροσωπεία της Επιτροπής, μη μεριμνώντας κατά την οργάνωση της πραγματογνωμοσύνης, ώστε ο ενάγων να έχει τη δυνατότητα να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της, δεν ενήργησε σύμφωνα με τις επιταγές της χρηστής διοίκησης.

41 Ωστόσο, το διαπιστωθέν πταίσμα δεν οδηγεί, αυτό καθαυτό, στην διαπίστωση ευθύνης της Επιτροπής, παρέχουσας στον ενάγοντα δικαίωμα αποζημιώσεως. Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η ευθύνη της Κοινότητας προϋποθέτει ότι ο ενάγων αποδεικνύει όχι μόνον το παράνομο των προσαπτομένων στο οικείο όργανο ενεργειών και το υποστατό της ζημίας, αλλά και την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ αυτών των ενεργειών και της ζημίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80, 198/80, 199/80, 200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψη 18, και της 14ης Ιανουαρίου 1993, C-257/90, Italsolar κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-9, σκέψη 33· απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, Τ-481/93 και Τ-484/93, Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψη 80). Εξάλλου, η ζημία πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να απορρέει κατά τρόπο οπωσδήποτε άμεσο από τις επικρινόμενες ενέργειες (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, Dumortier frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 515, σκέψη 21· απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1996, Τ-175/94, International Procurement Services κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-729, σκέψη 55).

42 Όπως αναμφιβόλως προκύπτει από τη δικογραφία, το πρώτο στοιχείο που προβάλλει ο ενάγων σχετικά με τη ζημία προκύπτει, ως εκ της φύσεώς του, από την άρνηση της Somagaz να καταβάλει το υπόλοιπο του ποσού της συμβάσεως, ενώ τα λοιπά προβαλλόμενα από τον ενάγοντα στοιχεία της ζημίας συνδέονται επίσης με αυτή τη μη πληρωμή. Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η επίδραση του ανωτέρω διαπιστωθέντος πταίσματος της αντιπροσωπείας της Επιτροπής στην απόφαση της Somagaz να μην καταβάλει το υπόλοιπο του ποσού της συμβάσεως είναι, οπωσδήποτε, έμμεση και αβέβαιη. Πράγματι, καίτοι είναι αληθές ότι ο ενάγων θα μπορούσε, χωρίς το πταίσμα

της αντιπροσωπείας, να είναι παρών κατά τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης, είναι εξίσου βέβαιον ότι ο πραγματογνώμονας δεν θα κατέληγε σε διαφορετικά συμπεράσματα. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο ενάγων δεν αμφισβήτησε, κατά τρόπο συγκεκριμένο, ούτε στα υπομνήματά του ούτε κατά την προφορική διαδικασία, το ίδιο το περιεχόμενο των τεχνικής φύσεως διαπιστώσεων του πραγματογνώμονα και των πολυαρίθμων ασυμφωνιών προς τις τεχνικές προδιαγραφές της συμβάσεως που αυτός είχε επισημάνει και ότι εγκατέλειψε το αρχικό του σχέδιο να προβεί σε αντιπραγματογνωμοσύνη (βλ. ανωτέρω σκέψη 15).

43 Επιπλέον, πόρρω απέχει από του να είναι βέβαιον ότι η Somagaz, στην περίπτωση μιας ευνοϊκής για τον ενάγοντα πραγματογνωμοσύνης, θα κατέβαλε το υπόλοιπο του ποσού της συμβάσεως. Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με την τηλεομοιοτυπία της 21ης Απριλίου 1994, η Somagaz υπανεχώρησε από τη σύμβαση όχι μόνο λόγω των αποτελεσμάτων της πραγματογνωμοσύνης σχετικά με τις φιάλες της πρώτης παρτίδας, αλλά και λόγω της καθυστερήσεως που είχε σημειωθεί στην παράδοση των λοιπών, πλην αυτών της πρώτης παρτίδας, φιαλών.

44 Η ύπαρξη ενός αρκούντως αμέσου συνδέσμου μεταξύ της εκ μέρους της αντιπροσωπείας της Επιτροπής διαχειρίσεως του σχετικού φακέλου και της μη καταβολής του υπολοίπου του ποσού της συμβάσεως είναι ακόμη περισσότερο δυσχερές να διαπιστωθεί, λόγω του ότι ο ενάγων ούτε ζήτησε από την αντιπροσωπεία να θεωρήσει τα τιμολόγια ούτε την πληροφόρησε σχετικά με το ότι τα τιμολόγια είχαν υποβληθεί στις αρμόδιες μαυριτανικές αρχές. Τούτο επιβεβαιώθηκε από την εναγομένη σε απάντηση σε ερώτηση του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση χωρίς να διαψευσθεί από τον ενάγοντα. Άλλωστε, είναι βέβαιον ότι τα τιμολόγια πράγματι υποβλήθηκαν στις μαυριτανικές αρχές, εφόσον ο ενάγων, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Πρωτοδικείου, περιορίστηκε να ισχυριστεί ότι είχε αποστείλει τα τιμολόγια στον εργοδότη. Η απάντηση αυτή όχι μόνο δεν αποδεικνύει ότι η αντιπροσωπεία της Επιτροπής είναι υπεύθυνη για τη μη καταβολή του υπολοίπου του ποσού της συμβάσεως, αλλά δημιουργεί αμφιβολίες ως προς την εκ μέρους του ίδιου του ενάγοντος τήρηση των διαδικασιών πληρωμής, ιδίως αυτών που προβλέπονται στο άρθρο 22 του αποσπάσματος των γενικών διατάξεων και ορισμένων συγκεκριμένων όρων των προσκλήσεων για υποβολή προσφορών σχετικά με συμβάσεις προμηθειών χρηματοδοτούμενες από το ΕΤΑ (μέρος Β), που αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της συμβάσεως.

45 Κατά τα λοιπά, έχει σημασία να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, σε περίπτωση όπου μια εκ συμβάσεως διαφορά μεταξύ του εργολάβου και του

εργοδότη συμβάσεως έργου χρηματοδοτούμενου από το ΕΤΑ δεν έχει προηγουμένως ρυθμιστεί, φιλικώς ή διά προσφυγής σε συμβιβασμό ή σε διαιτησία, ο εργολάβος αδυνατεί να αποδείξει ότι οι ενέργειες της Επιτροπής του προκάλεσαν ζημία χωριστή από τη ζημία για την οποία δικαιούται να ζητήσει αποκατάσταση από τον εργοδότη, σύμφωνα με τα προμνημονευθέντα μέσα (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 33/82, Murri frères κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2759, σκέψη 38· προπαρατεθείσα απόφαση International Procurement Services κατά Επιτροπής, σκέψη 58). Όμως, είναι δεδομένο ότι ο ενάγων δεν έχει μέχρι τώρα προσβάλει, σύμφωνα με τα ενδεδειγμένα μέσα, την άρνηση της Somagaz να του καταβάλει το υπόλοιπο του ποσού της συμβάσεως.

46 Δεδομένου ότι δεν κατέστη δυνατό να αποδειχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς της εναγομένης και της προβαλλομένης από τον ενάγοντα ζημίας, η αγωγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να καταδικάσει ακόμη και τον νικήσαντα διάδικο στην καταβολή στον αντίδικό του των εξόδων δίκης που προκλήθηκε από δική του συμπεριφορά (βλ. mutatis mutandis, απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 1983, 263/81, List κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 103, σκέψεις 30 και 31, καθώς και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Οκτωβρίου 1996, Τ-336/94, Effisol κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1343, σκέψεις 38 και 39).

48 Εν προκειμένω, ο ενάγων ηττήθηκε. Όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη, για τον διακανονισμό των εξόδων, η στάση της εναγομένης, η οποία, οργανώνοντας πραγματογνωμοσύνη χωρίς να φροντίσει ώστε ο ενάγων να μπορεί να είναι παρών κατά τη διεξαγωγή της, δεν συμμορφώθηκε προς τις επιταγές της χρηστής διοικήσεως.

49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να επικριθεί ο ενάγων διότι προσέφυγε στο Πρωτοδικείο προκειμένου αυτό να εκτιμήσει την εν λόγω στάση καθώς και τη ζημία που ενδεχομένως απέρρευσε απ' αυτήν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διαπιστώνεται ότι η γένεση της διαφοράς ευνοήθηκε από τη στάση της εναγομένης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Καταδικάζει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Saggio Tiili Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Ιουνίου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio